

Else Roesdahl publicerede, endnu før Roach blev født, og et arbejde af nærværende anmelder tillægges en svensk kollega.

Forlaget lægger i sin markedsføring op til, at dets serie *English Monarchs*, som i sin tid indledtes hos Eyre Methuen, skal have en position som definitive standardværker i lang tid. Det må på den baggrund undre, at bogen, som ellers er nydeligt trykt, rent teknisk er så tarveligt lavet med afskåret ryg og et strøg lim i stedet for hæftning, at den fremtræder som en skriveblok. Den er ikke beregnet til mange studenter slid i et institutbibliotek med deraf følgende ombinding. Der vil ellers være udmærket anvendelse for den i universitetsundervisning til opøvelse i såvel kildekritik som akribi.

Niels Lund

| ANTI SELART, *Livonia, Rus' and the Baltic Crusades in the Thirteenth Century*, Brill, Leiden 2015, 400 s., 146 Euro.

Det nordøstlige Europa var en kulturmødeplads par excellence i middelalderen, ja egentlig helt tilbage til senantikken. Området fra Kiev over Livland og Litauen til det preussiske og Sydsandinavien blev bundet sammen af livlig og regelmæssig handel, krig og fyrsteægteskaber på trods af forskellige økonomiske og sociale samfundsformationer og religioner. Og på trods af en mangfoldighed af sprog, som kun meget få behersker i dag. En af dem er professor Anti Selart fra Tartu universitet, som dybtgående diskuterer forskningslitteratur på alt fra dansk over tysk, estisk og finsk til russisk.

1200-tallets korstog i Østersøen udbredte den latinske kirke i en vellykket kombination af blodig udrensning og langsom kolonisering og bragte den i forbindelse med den ortodokse. Korsfarere fra Sverige og Danmark angreb i det sydlige Finland og nordlige Estland, og tyske korsfarere satte sig fast i Riga og trængte længere og længere mod øst og nord. Fra øst ekspanderede fyrstestaten Novgorod mod vest i samarbejde eller i strid med andre russiske fyrstendømmer. Selart følger krigene i Livland (nuværende Letland og sydlige del af Estland) om ikke dag for dag, så år for år, baseret på et imponerende udredningsarbejde af latinske og russiske kilder.

Var der en plan bag det hele? Selart tager undervejs nogle af forskningens nuværende stridspunkter op til diskussion. Rettede paverne bare ind efter lokale herskeres interesser, eller havde de en bevidst politik for Østersøen? Pavernes interesser lå helt andre steder end i nord, mener Selart, og at de skulle have ønsket at oprette en selvstændig kirkestat i nord uden verdslige herskere, er en moderne og helt forkert konstruktion.

Korstogene var heller ikke en krig mellem den latinske og den ortodokse kirke. Selart peger på mange eksempler med et politisk samarbejde mellem de to sider og også – som noget nyt i forskningen – på, hvordan begreber udveksledes. Den latinske biskop og den ortodokse fyrste er „som fader og søn“, en byzantinsk terminologi i en latinsk kilde. Da Talibald blev fanget af hedningene og ristet over bålet „som en fisk“ og langsomt udåndede, blev han prist som martyr af den latinske præst, selv om han var ortodoks kristen. Selart konkluderer igen og igen, at slag mellem forskellige kristne grupperinger ikke skyldtes religion, men politik, penge og beskatning.

Den længste berettende kilde til disse korstog er Henrik af Letlands krønike fra 1220'erne, som er blevet gennemtygget af historikere i generationer og siden 1990'erne behandlet i en lind strøm af også engelsksprogede publikationer. Selarts bog er en af de hidtil bedste kontekstualiseringer og kildekritiske gennemgange af Henriks krønike. Den er forsynet med fyldige herskerlister og en lang fortegnelse over stednavne på de seks forskellige sprog, de findes på! Der er kun to kort, man kunne have ønsket sig flere og mere detaljerede, men det er en mindre anke.

Kurt Villads Jensen

| BIRGIT SAWYER: *Heimskringla : An Interpretation* (Medieval and Renaissance Texts and Studies 483), ACMRS Arizona Center for Medieval and Renaissance Studies, Tempe, Arizona 2015, 172 s., 55 USD.

Den svenske historiker Birgit „Bibi“ Sawyer, der var født Sandberg i 1945, disputerede i 1980 i Göteborg under navnet Strand på en afhandling om kvinder og mænd i Saxos *Gesta danorum*. Hun døde i foråret 2016 efter en karriere som lektor ved Göteborgs universitet og professor ved NTNU i Trondheim, så denne bog blev hendes *opus ultimum*. Den er tilegnet mindet om den islandske filolog og oversætter Jakob Benediktsson, der efter at have læst hendes Saxo-disputats opfordrede hende til at tage Snorres *Heimskringla* under behandling efter samme retningslinjer.

Hovedanliggendet med Saxo-bogen, videreudviklet i flere senere afhandlinger, var at vise, at Saxo ikke bare lovpriste Absalon og Valdemar den Store, men også kritiserede dem på subtil vis. Han kunne naturligvis for sit brøds skyld ikke gøre det lige ud, men udviklede tvetydigheden til et virtuost redskab, hvor han spillede på modsætningen mellem det eksplicitte og det implicitte. Det samme finder forfatteren i Snorres *Heimskringla*. Den opfattes oftest som en forholdsvis ukompli-